

Univerzita Pardubice

Filozofická fakulta

Specifika neonacistického hnutí skinheads na Liberecku

Vojtěch Ceé

Bakalářská práce

2009

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 31.3.2009

Vojtěch Ceé

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Katedra sociálních věd
Akademický rok: 2006/2007

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Vojtěch CEE**
Studijní program: **B6703 Sociologie**
Studijní obor: **Sociální antropologie**

Název tématu: **Specifika Neonacistického hnutí Skinheads na Liberecku**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Tato bakalářská práce bude zaměřena na problematiku Neonacistického hnutí Skinheads na Liberecku. Pro lepší porozumění kontextu se autor pozastaví nad některými termíny (skinheads, nacionalismus, nacismus, neonacismus..) a pomocí vhodných příkladů z literatury tyto termíny vymezí a přiblíží čtenáři. Autor se vedle podání obecných informací o hnutí skinheads u nás i ve světě a zmapování liberecké neonacistické scény pokusí postihnout i možnou souvislost mezi geografickou polohou výzkumné lokality (Liberec se nachází na území bývalých Sudet) a současnou symbolikou používanou členy tohoto hnutí. V neposlední řadě tato práce reflektuje i uměle pěstovanou identitu některých členů inkriminovaného hnutí jejíž původ lze hledat právě v historicko-geografickém kontextu. Autor chce pomocí antropologických metod (kombinace nezúčastněného pozorování, polostrukturovaných rozhovorů a narativních rozhovorů) získat data, které poté podrobí důkladné analýze.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

FARIN, Klaus-SEIDEL-PIELEN, Ebehard : Skinheads. Verlag C. H. Beck, München 1993.

GELLNER, E.: Národy a nacionalismus, Praha 1993.

GREGOROVÍČ, M.: Kapitoly o českém fašismu, Praha 1995.

HITLER, A.: Mein Kampf, Beta, Praha 2005.

CHARVÁT, J.: Nacismus na periferii, Nový prostor, 30.10.2006 č. 270

CHARVÁT, J.: Zazobaní bílí fešáci, Nový prostor, 30.10. 2006 č. 270

KUŘÍK, B.: Diagnóza nacionalismus

<http://www.antifa.cz/nclanky.php?id=9&tab=mteorie> staženo dne 30.11. 2006

MAREŠ, M.: Pravicový extremismus a radikalismus v ČR.

Brno, Barrister &61478;&61472;Principal: Centrum strategických studií 2003.

MAREŠ, M.: Trendy od Temže. Reflex, 7. 6. 2001.

(<http://www.reflex.cz/Clanek6180.html>)

MUSSOLINI, B.: Doctrine fascisme, Florence 1937

NETOLICKÝ, T.: Subkultura skinheads

<http://www.antifa.cz/nclanky.php?id=3&tab=mkultura> staženo dne 30.11. 2006

SVRŠEK, J.: Neonacismus a extrémní nacionalismus v Evropě

http://skinheadovo.misto.cz/_MAIL_/stranky/skinheads/Neonackove.htm staženo dne 26.11. 2006

ŠTRÁFELDOVÁ, M.: 9.května 1945 vyvěšovali Němci v Liberci bílé prapory

<http://www.radio.cz/print/cz/66076>

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Petr Skalník, CSc.

Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce:

30. dubna 2007

Termín odevzdání bakalářské práce:

31. března 2008

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

L.S.

PhDr. Lívía Savelková, Ph.D.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2007

Abstrakt

Základním tématem této bakalářské práce je fenomén neonacistického hnutí skinheads na Liberecku. Popisuje vývoj hnutí Skinheads od počátků do dnešní podoby, a to jak ve světě, tak v České republice, s důrazem na prolnutí s neonacistickou ideologií. Dále se zaměřuje na lokální specifika a vývojové fáze tohoto hnutí na Liberecku, které se pokouší zmapovat. V neposlední řadě analyzuje problematiku nacionalismu, jakožto hlavního ideového zdroje neonacistické ideologie.

Klíčová slova

Skinheads – neonacismus – Liberecko - nacionalismus

Abstract

The main topic of the bachelor paper regards the phenomena of neonacist skinhead movement in Liberec region. It describes development of the movement in the word as well as in the Czech Republic from its establishment till its today's form. The bachelor paper focuses especially on permeation of the movement and neonacist ideology. Next it considers local specific features and development phases of the movement in Liberecko which is in focus. Last but not least the issue of nacionalism as a crucial source of neonacist ideology is analysed.

Key words

Skinheads – neonacism – Liberec region – nationalism

Tímto bych rád poděkoval panu PhDr. Petru Skalníkovi, CSc. za vedení mé práce, dále bych chtěl poděkovat Tomovi Retkovi za neutuchající morální podporu. V neposlední řadě patří můj dík Josefu Kosovi.

1. Úvod	10
2. Metodologie	11
2.1 Téma výzkumu	11
2.2 Metody a techniky terénního výzkumu	12
2.3 Výběr respondentů a etické hledisko terénního výzkumu	12
2.4 Literární rešerše	12
3. Nacionalismus	14
3.1 Základní směry v bádání o nacionalismu	16
3.2 Modernisté a jejich pojetí národa	17
4. Skinheads ve světě	20
4.1 Historie hnutí skinheads ve světě	23
5. Česká scéna	27
5.1 Historie hnutí skinheads v ČR	28
6. Terénní výzkum - Neonacističtí Skinheads na Liberecku	30
7. Závěr	42
8. Seznam použité literatury a dalších zdrojů informací	44

1. Úvod

Neonacistická odnož hnutí Skinheads představuje zajímavý fenomén, jenž rozhodně stojí za bližší prozkoumání. V této práci se pokusím nastínit jakými způsoby se původní Skinheads-scéna vyvinula do dnešní podoby, a to jak ve světě, tak v České republice. Pokusím se popsat hlavní faktory, které ji pomáhaly utvářet. V neposlední řadě bych rád zmínil některá lokální specifika tohoto hnutí na Liberecku (ty vycházejí především z geografického umístění města Liberec, jenž se nachází na území historického útvaru Sudety, kde žila většina německy mluvících obyvatel ČSR před druhou světovou válkou).

Z pohledu struktury této bakalářské práce nejdříve vymezím problematiku nacionalismu neboť tento politický princip lze považovat za jeden z hlavních ideových zdrojů nacismu, potažmo neonacismu či dalších projevů nesnášenlivosti vůči nějakým způsobem JINÝM („*Jiný jazyk, kultura, etnická příslušnost atd. způsobují u národovců a nacionalistů strach z jiného...*“). Po tomto úvodním vymezení přistoupím již ke konkrétní problematice neonacistických tendencí ve skinheadské subkultuře. Projevy neonacismu budu tedy popisovat pouze v souvislosti s tímto hnutím. Cílem mé práce není tedy zmapovat celou neonacistickou scénu (politické strany atd.), ale pouze její konkrétní část - tu která se hlásí k odkazu hnutí skinheads. Uvědomuji si, že není dost dobře možné popsat a analyzovat neonacistické skinheady bez zasazení do širšího kontextu celého hnutí. Po stručném vymezení problematiky nacionalismu, tedy začnu popisovat historii a kulturní aspekty tohoto hnutí ve světě (především ve Velké Británii - kde toto hnutí vzniklo), upozorním na problematiku vzniku různých frakcí uvnitř skinheadské scény (politické x apolitické skinheads či rasističtí x nerasističtí x antirasističtí atd.). Dále nastíním historii a vývoj této subkultury v České republice (zmíním se i o jejích počátcích v dobách socialistického Československa - týká se konce osmdesátých let). Poslední část mé bakalářské práce bude zaměřena již a pouze na

problematiku lokálních specifik neonacistické skinheads-scény na Liberecku.

Má bakalářská práce bude vycházet nejen z dat získaných studiem sekundární literatury, nýbrž i z výsledků terénního výzkumu dané problematiky ve vymezené lokalitě.

2. Metodologie

2.1 Téma výzkumu

Základním tématem této bakalářské práce je problematika neonacistické odnože hnutí skinheads. Konkrétně jsem se rozhodl zaměřit na tento fenomén v regionu Liberecko. Jelikož se jedná o lokalitu, která byla součástí tzv. Sudet, snažil jsem se tuto problematiku analyzovat i v kontextu historicko-geografickém. Konkrétně sleduji, zda lokální specifika (historická zkušenost) měly nějaký vliv na vznik, vývoj a formování neonacistických skinheads v dané lokalitě. V praktické části bakalářské práce jsem se zaměřil především na zmapování vývoje neonacistického hnutí skinheads na Liberecku, od jeho počátku z druhé poloviny osmdesátých let až po současnost. Vytyčil jsem si následující výzkumné otázky:

- Měla skutečnost, že se Liberec nachází na území historického útvaru Sudety, nějaký vliv na formování subkultury místních neonacistických skinheads?
- Pokud ano, tak v čem a do jaké míry se tato specifika projevují?
- Jakými vývojovými stadii prošla neonacistická skinheadská scéna v Liberci od druhé poloviny osmdesátých let po současnost.

2.2 Metody a techniky terénního výzkumu

V teoretické části své bakalářské práci jsem vycházel nejen z literatury sekundární, ale i primární – například výroční zprávy Ministerstva vnitra, novinové články a skinheadské ziny (neoficiální tiskovina dané subkultury). Zde jsem používal analýzu dokumentů.

V praktické části bakalářské práce, analyzuji data získaná terénním výzkumem. V průběhu tohoto výzkumu jsem především používal metodu rozhovoru (především nestrukturovaného). Dále jsem data získával nezúčastněným pozorováním.

2.3 Výběr respondentů a etické hledisko terénního výzkumu

Vzhledem k citlivosti a závažnosti daného tématu bylo velice složité získat vhodné respondenty, kteří by byli ochotni zúčastnit se výzkumného šetření. I přes skutečnost, že by identifikace zdroje informací, mohla moje respondenty ohrozit, se mi podařilo nalézt několik jednotlivců, kteří byli nejen dostatečně kompetentní, ale také ochotni o dané problematice se mnou hovořit. Jednalo se jak o aktivní, tak o bývalé neonacistické skinheads. Dále jsem hovořil s jedinci, kteří se danou problematiku dlouhodobě zabývají a libereckou neonacistickou scénou monitorují.

Tito respondenti byli se mnou ochotni hovořit pouze za podmínky zachování přísně anonymity. Z tohoto důvodu jsem se rozhodl neuvádět žádné údaje, které by mohly přispět k jejich identifikaci. Respondenti jsou vedeni pouze pod pořadovými čísly (Respondent 1-6).

2.4 Literární rešerše

Co se týče dostupnosti literatury je nutné konstatovat, že se jedná o faktor poněkud problematický. Na jedné straně sice existuje mnoho

knižních publikací, novinových (časopisových) článků a internetových příspěvků, týkajících se problematiky skinheads ve světě - včetně ČR. Na druhou stranu lokální (regionální) scény - včetně té liberecké většinou zmapované nejsou (o takovéto zmapování se pokusím ve své bakalářské práci). Druhou rovinou problematiky literárních zdrojů je otázka povahy knihy či článku a stanoviska autora. Na české literárně-mediální scéně se lze setkat s mnoha počiny týkající se dané problematiky. Na jedné straně se často objevují články populární až senzace chtivé, které většinou bývají nepřesné, zavádějící a zobecňující (například nezohledňují dělení skinheads na rasistické a antirasistické) - to je jedním z důležitých faktorů, které je třeba si při studiu této problematiky uvědomit. Toto tvrzení však nelze zobecňovat, neboť je možné nalézt i zdroje kvalitní - nejedná se pouze o tištěné publikace, nýbrž například i o výroční zprávy Ministerstva vnitra či BIS o extremismu (nejedná se tedy pouze o studium sekundární literatury nýbrž také analýzu dokumentů - statistiky atd.) popřípadě o výsledky monitoringu dané problematiky ze strany různých občanských (antifašistických) sdružení a iniciativ (v tomto ohledu lze již hovořit i o určité snaze o charakteristiku jednotlivých regionálních scén - podle hesla *Know your enemy - poznej svého nepřítele*). Je však také nutné jednotlivé zdroje posuzovat i s ohledem na pozici a postoj autora - lze se setkat s literaturou, která se snaží o objektivní politicky nezabarvený popis a analýzu dané problematiky - často práce politologické a sociologické. Velké množství literatury lze však považovat za politicky - ideově zaměřenou, nejedná se pouze o publikace (časopisy - ziny) či internetové stránky samotných neonacistů, ale také aktivistů z opačného ideového spektra (většina nezávislých - nestátních monitoringů je realizována lidmi rekrutujícími se z různých anarchistických, militantně antifašistických a protiautoritářských skupin - jedná se tedy především o scénu tzv. levicovou).

Na základě vymezených faktorů je tedy možné konstatovat, že

otázka literárních zdrojů k dané problematice je poněkud složitější a je tedy třeba vždy jednotlivé informace posuzovat v kontextu cíle, odbornosti a pozice daného autora.

Ve své bakalářské práci jsem konkrétně vycházel především z následujících publikací. Při popisu problematiky nacionalismu jsem používal knihy *Národy a nacionalismus* od Ernesta Gellnera (Gellner, 1993) a *Pohledy na národ a nacionalismus* od Miroslava Hrocha (Hroch, 2003). Aktuální situaci pravicové extrémistické scény (scén) v České republice rozebírá Miroslav Mareš ve své publikaci *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR* (Mareš, 2003). Na skinheadské subkultury se zaměřuje autorské duo Klaus Farin a Ebehard Seidel-Pielen (Farin, Seidel-Pielen, 1993), které ve svém rozsáhlém díle *Skinheads* analyzuje tento fenomén především v historických souvislostech. Legislativní problematiku extremismu popisuje Jan Chmelík v knize *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty* (Chmelík 2001). Kromě těchto knižních publikací vyšlo na daní téma celá řada novinových, časopisových a internetových článků.

3. Nacionalismus

Jelikož systematický vědecký výzkum pátrající po okolnostech vzniku fenoménu nacionalismu byl plně započat teprve ve dvacátém století, také snahám teoreticky vymezit termín národ předcházelo určité tradiční chápání tohoto pojmu. Již zástupci různých národních hnutí samozřejmě užívali pojem národ v konkrétních kontextech a s více méně pevně daným významem, který závisel na historické tradici i konkrétní politické a společenské situaci, v níž aktivity příslušníků těchto hnutí probíhaly. Pojem národ proto i v rámci evropského kontinentu nabyl různých významů, přičemž jeho obsah v českém jazyce je v mnohém analogický s jeho chápáním v němčině. V takové interpretaci byl národ definován především na etnickém, historickém a jazykovém základě. Národ byl vlastenci devatenáctého století zároveň chápán jako jakási

„věčná“ kategorie, tedy entita, která existuje prakticky odedávna a v průběhu staletí nedoznává zásadních kvalitativních změn (Hroch, 2003).

V rámci teoretického bádání o nacionalismu si dlouho podržel vliv názor spojovaný se jménem teoretika Hanse Kohna, rozlišující nacionalismus západní a východní. I když takové dělení má poněkud normativní charakter („dobrý“ vs. „špatný“ nacionalismus) a geografické konotace termínu ve vztahu k historické realitě pokulhávají, mohou nám některá pozorování s ním spjatá pomoci při snaze blíže popsat podobu nacionalismu ve zkoumaném případě. Jedna z distinkcí mezi západním a východním nacionalismem popisuje prvně jmenovaný jako „politický“ a tedy více orientovaný na ideje osvícenství a liberalismu (občanská práva, svoboda jedince apod.), zatímco druhý je spíše „kulturní“, protože upírá svůj pohled především do minulosti a upíná se k tradici. Západní nacionalismus bývá dále označován jako „občanský“, zatímco východní jako „etnický“, což do jisté míry koresponduje i s chápáním pojmu národ, jenž v různých jazycích nabývá poněkud odlišných významů. Principem občanského nacionalismu je inkluzivnost: příslušníkem daného národa může být každý bez ohledu na rasu, jazyk, etnicitu atd. Etnický nacionalismus naopak akcentuje společný původ příslušníků národa, kteří jsou determinováni svou minulostí a jejichž příslušnost k národu je jednou provždy dána jejich narozením (Gellner, 1993).

Etnický nacionalismus bývá spojován mj. se slovanskými národy střední a východní Evropy, a jelikož je orientovaný převážně kulturně, setkáváme se v souvislosti s ním se zdůrazňováním významu jazyka, historie či folklóru. Právě etnický nacionalismus se také opírá o pojetí národa jako přirozeného společenství, jehož členy k sobě pojí také biologické vazby a vztah k půdě, kterou obývají. Pro východní nacionalismus, který se zpravidla formuje v regionech s absentující či slabou střední vrstvou a je podněcován především činností intelektuálů, je dále typický poněkud neliberální charakter (Gellner, 1993).

3.1 Základní směry v bádání o nacionalismu

Vzhledem k tomu, že existuje široké spektrum teorií, jež se problematikou nacionalismu zabývají, dříve než přikročím k definování základních pojmů, s nimiž bude v práci nakládáno, je třeba zhruba nastínit, jaké jsou alespoň některé z názorových profilací v dané oblasti. Tak bude posléze možné definovat klíčové termíny v závislosti na teoretické koncepci, o niž se analýza bude opírat. Jednotlivé teoretické přístupy zabývající se problematikou nacionalismu se od sebe odlišují především v tom, do jaké míry chápou národ jako produkt moderní doby, nebo jako fenomén, jehož kořeny sahají hluboko do minulosti. Nejedná se přitom o dva protipóly, jako spíše o různé pozice v rámci názorového kontinua, kde se na jednom z jeho konců nachází národ jako starobylá, tradiční a přirozená entita a na druhém národ coby společenský konstrukt vznikuvší v době relativně nedávné.

Nejstarším pohledem reflektujícím problematiku existence národů je tzv. *primordialismus*, který předpokládá, že národy existují odpradáвна na základě pokrevní, jazykové či kulturní spřízněnosti jejich členů a jsou přirozeným prvkem společenské organizace. Tento názor byl mnohdy zastáván přímo představiteli a obhájci různých národních hnutí. O něco méně vyhraněným názorovým proudem je *perennialismus*, jehož zastánci netrvají na přirozenosti fenoménu národů, poukazují ovšem na existenci kontinuity mezi moderním národem a staršími typy společenství, s nimiž se setkáváme v minulosti (Gellner, 1993).

Tvrzení, že národy jsou výlučně produktem modernity, vyvrací také *ethnosymbolismus*, jehož nejznámějším představitelem je Anthony Smith, který zdůrazňuje význam předmoderních etnických vazeb pro zformování moderních národů. Národy podle Smithe sice mohou být konstruovány na základě aktivit moderních nacionalistů, ovšem nikoliv

uměle: nacionalismus je posilován společnými mýty, tradicemi a symboly, které ve společnosti přežívají (Hroch, 2003).

Protichůdnou pozici zastávají badatelé z řad *modernistů*, kteří zasazují vznik národů do období modernizace a industrializace v Evropě a vysvětlují jej jako přímý produkt modernizačních změn (např. rozvoje kapitalismu, urbanizace, sekularizace, byrokratizace apod.), které do značné míry přetvořily fungování společnosti. Modernisté tvrdí, že národy jsou produktem nacionalismu, nikoli naopak a zdůrazňují proto aktivní úlohu příslušníků formujícího se národa, zejména politických vůdců a elit, na procesu vzniku národa. Proto je národy možné považovat za zkonstruované. Jelikož národy jsou chápány jako moderní fenomén, je odmítán „retrospektivní nacionalismus“, tj. tendence nahlížet optikou moderního národa společenství z doby předmoderní a postoje jejich příslušníků, protože tato společenství a vztahy v nich měly zcela jinou kvalitu. Tento teoretický přístup je bohatě vnitřně členěný, mnohé z autorů spojují pouze určité základní předpoklady a jejich práce jinak nemají příliš společného (Gellner, 1993).

3.2 Modernisté a jejich pojetí národa

Právě k tezím modernistů (především k pracím E. Gellnera a M. Hrocha, byť právě jejich závěry se v některých ohledech rozcházejí) budu přihlížet při analyzování nacionalismu, a to z několika důvodů. Od členů neonacistických skupin se především dá očekávat, že jejich zacházení s národními tématy bude podřizováno ideologii, a pak také ryze politickým účelům. Takto instrumentální pojetí nacionalismu pravděpodobně více koreluje s názory o jeho moderním charakteru, spíše než s tvrzeními o jeho historickém opodstatnění. Navíc je v českém kontextu patrně případnější zvolit takový přístup, který klade menší důraz na kontinuitu moderního národa s jeho historickými kořeny nebo ji přímo popírá. V případě České republiky (resp. Liberecka) totiž nelze

hovořit o přímé návaznosti na tradici středověkého státu (Sudet), jelikož tato tradice byla poměrně dávno přerušena.

Ernest Gellner definuje *národ* jako sdílenou kulturu (kulturou se rozumí určité vlastnosti osvojené jeho příslušníky a předávané z generace na generaci, které se ale mohou měnit v čase), přičemž *nacionalismus* je politickým principem, který právě kulturní podobnosti akcentuje a na jejich základě k sobě poutá členy dané kultury a vylučuje nečleny (Gellner, 1993). Nacionalismus proto volá po existenci takových politických jednotek, které by se skládaly z obyvatel téže kultury a v jejichž vedení by stanuli výlučně členové této národní kultury. Nacionalisté tudíž v zásadě požadují, aby hranice politických jednotek splývaly s hranicemi etnickými a nepřetínaly je.

Zrod nacionalismu je možný teprve v moderní společnosti, poněvadž proces modernizace mimo jiné přináší nové požadavky na dělbu práce a s nimi spojenou přeměnu systému vzdělávání, který se nyní stává centralizovaným a reprodukuje v celospolečenském měřítku univerzální „vysokou“ kulturu. U mnohých etnických skupin ve východní Evropě přitom takové národní vysoké kultury absentovaly a bylo tedy úkolem nacionalistů devatenáctého století tyto kultury vytvořit, byť v některých případech bylo možné opřít se o určitou historickou tradici (Gellner, 1993).

Nacionalismus přitom právě historickou tradici považuje za klíčovou a klade obrovský důraz na návrat ke kořenům. Lze tedy konstatovat, že nacionalismus sám sebe mnohdy představoval jako odmítnutí bezkrevného kosmopolitismu a jako návrat k minulosti a jejím hodnotám. Takový „návrat“ byl přirozeně sotva uskutečnitelný bez účelové manipulace s dějinami, neúměrného akcentování nacionalismem preferovaných fenoménů a vůbec dosti volného výkladu dějin a nakládání s fakty (Gellner, 1993).

Jelikož Gellner chápe nacionalismus jako politický princip, pro

něhož je typický požadavek politické a etnické shodnosti (jednoty) lokálních (státních) jednotek - snaha o stav, kdy nejsou etnické hranice překlenuty (neadekvátně) hranicemi politickými (z hlediska dané společnosti - národa) (Gellner, 1993). S tímto politickým aspektem nacionalismu se ztotožňuje i autor Bob Kuřík ve svém článku *Diagnóza nacionalismus* (Kuřík, 2006). Tento autor, který k danému fenoménu přistupuje z pozic anarchistických, upozorňuje na fakt, že nacionalismus je politický již ze své podstaty, neboť snaha se vymezovat, vyvyšovat a vyvolávat kolektivní nenávisť vůči JINÝM, nemůže být jevem apolitickým. Tento autor upozorňuje také na otázku nacionalismu, jakožto moderního fenoménu.

„Zvláště když vezmeme v potaz skutečnost, že u vzniku moderního nacionalismu vždy stála skupinka národních buditelů, kteří nacionalistickou ideologii šířili, bez emocí řečeno, jako vlastní politický program - ať již schovávané např. za vábivá, až alarmující historizující hesla či s nádechem „přirozené“ povinnosti každého správného vlastence.“

(Kuřík, 2006, in <http://www.antifa.cz/nclanky.php?id=9&tab=mteorie>)

Gellner tvrdí, že národní otázka - vznik národů a nacionalismu je typické až pro společnost tzv. moderní (typickou svoji industrializací, gramotností a určitou demokratizací, ale i anonymizací a určitým vykořeněním) (Gellner, 1993). Podobný modernistický postoj zaujímá i Elie Kedourie, který na rozdíl od Gellnera považuje nacionalismus za chybnou teorii, kterou lze vyvrátit a opustit - s čímž Gellner přímo nesouhlasí, neboť nacionalismus vidí, jako nedílnou součást moderního světa. (Gellner, 1993). K povaze nacionalismu se vyjadřoval i významný americký antropolog Clifford Geertz, který považuje nacionalismus za častý znak mnohých nedemokratických ideologií (násilná propaganda, přílišné zjednodušování, zaujatost, emocionální vyjadřování, tlak emocí na úkor racionálního uvažování, přizpůsobování se předsudkům, protiklad dobří „my“ vs. špatní „oni“ atd.) (Geertz,

2000)

Lze tedy konstatovat, že Geertz považuje nacionalismus za aspekt negativní, tento postoj je možné vysledovat i v pozicích Gellnera, který se však ve svém díle (tedy v tom, které jsem nastudoval) k této myšlence takto otevřeně nehlásí - nacionalismus tady je, protože je nedílnou složkou moderních národních států - organizačních jednotek typických pro naši moderní společnost. Otázka nacionalismu je tedy značně složitá a její výklady nejsou jednotné (například doba a důvody vzniku - viz spor primordialisté x modernisté).

Z hlediska mé bakalářské práce chápu fenomén nacionalismu především jako jeden ze základních ideových zdrojů nacismu, potažmo neonacismu. Cílem mé práce však není zpracovávat tato témata teoreticky, nýbrž je analyzovat v kontextu se subkulturou skinheads. Z tohoto důvodu jsem se rozhodl danou problematiku popsat pouze stručně. Internetová encyklopedie wikipedia o problematice nacismu říká následující:

„Nacionální socialismus, z německého Nationalsozialismus, zkráceným výrazem nacismus je totalitní ideologie oficiálně uplatňovaná diktaturou v Německu v letech 1933–1945 (tzv. Třetí říše) prostřednictvím Národně socialistické německé dělnické strany (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei, NSDAP) vedené Adolfem Hitlerem. Nacistická ideologie kombinuje prvky socialismu, nacionalismu, pangermanismu (preferenci rasy před národem a idea sjednocené germánské Evropy), fašismu, rasismu (zvláště antisemitismu) a eugeniky.“

Převzato z <http://cs.wikipedia.org/wiki/Nacismus>

4. Skinheads ve světě

V této kapitole své bakalářské práce se zaměřím na stručné vymezení historie skinheads ve světě. Všechny mnou prostudované zdroje shodně udávají za dobu vzniku přelom let 1968-69. Za velice

kvalitní zdroj informací lze považovat článek Tomáše Netolického *Subkultura skinheads* (Netolický, 2006). Který velice fundovaným způsobem popisuje vznik a vývoj tohoto hnutí ve Velké Británii. Upozorňuje na subkultury, které skinheads předcházely a ve velké míře hnutí ovlivňovaly (Mods). Tento článek dále analyzuje i další vývoj v letech sedmdesátých a osmdesátých. Netolický ze svého antirasistického pohledu (ne však zobecňujícího a anti-skinheadského) poukazuje na skutečnost, že být skinhead nikdy neznamenal, a ani dnes neznamená, být rasistou, fašistou či neonacistou, protože idea této subkultury vychází z původně apolitického hnutí dělnické mládeže, pro které znamenalo skinheads pouze a především hudba (vliv jamajských přistěhovalců ska a reggae, později punk - transformace v hudební styl Oi), pivo, fotbal a móda. K jedním ze základních atributů hnutí, od začátku patří nakrátko ostříhané vlasy. Jak správně poznamenávají Klaus Farin a Eberhard Seidel-Pielen ve svém díle *Skinheads* Farin, Seidel-Pielen, 1993), tento znak nebyl pouze praktický z hlediska častých pouličních bojů, jichž se skins od počátku účastnili, ale zároveň se jednalo o přihlášení k dělnickým kořenům. Všude tam, kde se dělníci postavili v minulosti na odpor proti zažitým pořádkům, byli ostříháni (např. viktoriánské dělnické domy v 19. stol., trestanecké tábory, či vězení). K problematice módy se pak vztahuje například článek *Zazobaní bílí fešáci* od Jana Charváta (Charvát, 2006b). Tento autor poukazuje ve svém, byť částečně popularizačním, článku na skutečné aspekty skinheadského odívání. Upozorňuje, že značky jako Lonsdale či Fred Perry, které jsou tak často vidány na českých skins, nelze považovat za výhradně rasistické - výrobci tohoto oblečení se proti tomuto spojování značně ohrazují - lze konstatovat, že toto oblečení je dnes ve světě (částečně i v ČR) typické pro skinheads apolitické či antirasistické. Cílem této mé poznámky není pouze snaha poukázat na skinheadův šatník, ale také a především pomocí tohoto příkladu nastínit rozdělení a další vývoj skinheadské subkultury ve třech hlavních

proudech.

“Pokud bychom tedy chtěli ve zkratce popsat současnou podobu skinheadského hnutí, mohli bychom říci, že se v zásadě dělí na tři části - rasistickou, nerasistickou a antirasistickou. Rasistickou část tvoří jednak neonacisté (navazují na Hitlera, volají po pan-árijské jednotě, důležitá je pro ně „správná krev“), jednak neofašisté (navazují na místní fašistické vůdce, volají po silných národních státech, důležitá je pro ně národnost) a jednak různé rádobý nacionalistické/RAC spolky (směs obou již zmiňovaných přístupů prezentovaná tak, aby vypadala věrohodně a přijatelně). Nerasistickou část tvoří tradiční a apolitičtí skinheads, pro které je důležitá hudba (Ska a Oi), móda a zábava... Antirasisté jsou tvořeni zejména skupinami SHARP (uznávají tradiční skinheadské hodnoty a zároveň jsou antifašisté) a RASH (anarchističtí a komunističtí skinheads).“

(Charvát, 2006a)

K podobnému stanovisku se přiklání i jeden z českých předních odborníků na problematiku extremismu Miroslav Mareš - autor článku *Trendy od Temže* (Mareš, 2001). Tento autor kromě již zmiňovaného vymezení základních skinheadských proudů, poukazuje i na základní aspekty neonacistické myšlenky, jimiž jsou *idea árijství, boj za bílou rasu, odpor k ZOG židovská okupační vláda* (současné demokratické režimy) a příprava na RAHOWA (race holy war - rasová svatá válka). Neonacismus je možné charakterizovat následovně:

„Neonacisté vycházejí z teze o nadřazenosti bílé rasy. Hlavním nepřítelem neonacistů jsou imigranti, komunisté, liberálové, Cikáni a především Židé. Neonacisté viní Židy z mnoha nešvarů společnosti a přisuzují jim rozsáhlá mezinárodní spiknutí za účelem ovládnutí světa. Program je často populistický, většinu problému státu vidí v ideologii multikulturalismu a liberálního levičáctví, činnosti Židů, přistěhovalců

a etnických menšin a přichází s radikálními řešeními, mnohdy neslučitelnými s demokratickým zřízením. Odlišení od klasického nacismu bývá uváděno pouze časové. Další rozdíl bývá uváděn ten, že u neonacismu je silná orientace na nadřazenost bílé rasy na rozdíl od nacismu, kde je větší orientace na pangermanismus a teze o vyvolenosti německého národa.“

Převzato z <http://cs.wikipedia.org/wiki/Neonacismus>

Mareš se tedy ve svém příspěvku posouvá od obecného vymezení skins, až po popis konkrétní problematiky neonacistických trendů v tomto hnutí. Další rovinu posunu, kterou lze v tomto příspěvku nalézt je i přechod od obecných dějin a dělení skinheadské subkultury k popisu specifík české skins-scény, o tento vývoj ve struktuře textu se pokusím i já ve své bakalářské práci.

4.1 Historie hnutí skinheads ve světě

Problematikou historie hnutí skinheads se obsáhlým způsobem zabývá ve své knize *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR* Miroslav Mareš (Mareš, 2003). Jelikož se jedná o publikaci na české poměry nevídaně obsáhlou, informačně kompetentní a často citovanou i předními odborníky na danou problematiku, rozhodl jsem se v dalším textu o historii hnutí skinheads, pokud nebude uvedeno jinak, vycházet z tohoto zdroje.

Kořeny subkulturního hnutí skinheads lze vysledovat již v 50. letech v bývalé britské kolonii Jamajka. Odtud se jeho vliv společně s migrací zdejších nekvalifikovaných pracovních sil do Spojeného království přenesl přes oceán, kde se k černošské části skinheads přidala i část místní mladé dělnické populace. Jejich společným znakem byla nenávisť k Hippies, hrdost na svůj sociální původ, odmítnutí drog

(vyjma pití piva, jež se pro ně stalo spíše charakteristické), patriotismus, partnerská věrnost, pracovní spolehlivost. Vnější atributem se jim stala nakrátko vyholená hlava, černá vojenská bunda – tzv. bomber či Harrington - snad pro vysoké zastoupení jamajských pilotů během druhé světové války v britském letectvu, kteří se již na svůj rodný ostrov nevraceli a po válce vykonávali ve Velké Británii dělnické funkce (bomber tak signalizoval jejich hrdost na službu v armádě). K džínům přidali těžké boty, buď pracovní s okovanou špičkou, nebo tehdy módní značky Dr. Martens. Pod bundou se nosili značkové košile či polokošile Fred Perry nebo Ben Sherman, které překrývaly kšandy.

Odlišný životní styl mladých pracujících Britů však již v padesátých představovali tzv. Teds (či Teddy Boys). Poslouchali Rock'n'roll, nosili dlouhé pláště a úzké kalhoty, hlavu si zdobili patkami, popřípadě jinými napomádovanými variacemi. Počátkem šedesátých let se v Británii začínají objevovat tzv. Mods (Modernisté), jejichž účes již byl poněkud kratší. S Teds měli společný odpor k mládeži buržoazie, lišili se však zálibou v dražších oblecích a doplňcích. Typická pro ně byla záliba v jízdě na skútrech a poslechu soulové hudby. Současně v šedesátých letech ve Velké Británii působila část mladých přistěhovalců z karibské části bývalého britského impéria, označovaná jako Rude boys. Jejich oblečení bylo o něco více nonkonformní a chování hrubší, přesto s Mods navzájem sympatizovali, zvláště pak s tzv. Hard Mods, kteří zůstali věrni původním hodnotám po odchodu části Mods k Hippies.

Výsledkem setkání anglických Hard Mods a jamajských Rude Boys byl vznik skinheads. Toto hnutí vycházelo, jak už bylo řečeno, z předchozích uskupení, jakými byli Teddy Boys, Mods nebo Rudies černé mládeže z Jamajky. Jelikož se zajímali především o kulturu a nerozlišovali mezi rasovým původem svých sympatizantů, představovali první skinheads hnutí apolitické a nerasistické. Často se scházeli při

poslechu reggae, či stylově spřízněného ska, které mělo také své kořeny na Jamajce (např. Daylight Inn, Three Tuns, Lord Palmerstone). Oblíbeným povyražením se pro ně stal také fotbal. Zde bylo hlavním cílem předvést naprostou fanatickou oddanost svému klubu, ke které patřili také bitky na stadionech a okolí (vznikají tzv. hooligans). Současně se skinheads dopouštějí výtržností a dostávají se do konfliktu s policií. Mezi jednotlivými skupinami skinheads docházelo také k pouličním bitkám, jako následku rostoucího lokálního patriotismu. Některé skupiny však již v té době aktivně začínají napadat studenty, homosexuály, ale také i rostoucí komunitu pákistánských imigrantů, obávající se jejich konkurence na trhu práce a jejich náboženské odlišnosti. Tato první vlna skinheads však na počátku sedmdesátých let opadáva a na veřejnosti v letech 1972 až 1976 není skoro vidět.

Na počátku sedmdesátých let na módu skinheads navázalo ještě několik marginálních subkultur, které neměli pro další vývoj významný vliv. Z konce roku 1969 jimi byli tzv. suedeheads, kteří si vlasy nechali o trochu více povyrůst, jejich sestřih však musel být pečlivě upraven s pěšinkou na straně. Stejně tak kladli i větší důraz na eleganci v odívání. Z ulic vymizeli podobně jako skinheads během roku 1972. S dozníváním hnutí se objevují ještě tzv. smoothies, kteří vlasy nechávají ještě více povyrůst, k hudebnímu stylu přidali glam rock, jinak opět navštěvují fotbalové zápasy a pijí pivo. Nakonec bych se ještě zmínil o bootboys, které můžeme považovat za mezičlánek po odchodu skinheads ze scény a příchodu hnutí punks, o kterém bude řeč dále. Bootboys opět fandili fotbalu, jejich vizáž dobře zachytil Stanley Kubrick v kultovním snímku Mechanický pomeranč.

Oživení subkultury skinheads přinesla až hospodářská krize Velké Británie v roce 1976. Tou dobou vzniká subkultura tzv. punks spojená s anarchií, chaosem, ale také s rvačkami. V souvislosti s tím se ke kořenům skinheads přihlásila část mladé pracující třídy, které se vymezovali vůči komerční podobě punks, podobně jako kdysi skinheads

vůči hippies. K tradiční vizáži přidali tetování, hlavy již nosili zcela oholené a vzdali se také jakékoliv elegance (nenavazovali na mods). Hospodářská krize s sebou však přinesla také větší politickou profilaci. Jestliže část nových skinheads navazovala na staré kořeny, zejména na Teds (tzv. tradicionalisté), pak na zbylou část aktivně působila pravicově radikální politika rasistické a xenofobní Národní fronty, která v době krize získávala stále více sympatií na trhu práce neúspěšné části britské mladé populace. S tím souvisela i změna preferované hudby. Zatímco tradicionalisté od ska přecházeli k Oi!, punk-rockovému stylu, který vzniká kolem roku 1980 (název převzatý od písně Cockney Rejects Oi! Oi! Oi!, popěvek Oi představuje i odpočítávání před písní na reggae a ska scéně, vžil se i jako pozdrav mezi dělníky v Londýně), politická odnož skinheads se zaposlouchala do textů Iana Stuarta Donaldsona a jeho skupiny Skrewdriver, založené v roce 1977. Ačkoliv jejich image a hudební styl byli prakticky totožné jako u tradičních skinheads, v textech Donaldson vyjadřoval své pravicově radikální politické názory. Místo o lásce k fotbalu, k hospodské zábavě a odporu k politikům, začal převládat obdiv k rytířství, vikingům a sní spojené cti. V tomto obdivu však už nebylo místo pro nově přicházející imigranty a jiné rasy vůbec. Vzniká tzv. White power music a nový hudební styl – Rock Against Communism (RAC). To již ale Donaldson v roce 1979 zakládá politickou stranu White Nois, o dva roky přejmenovanou na Blood & Honour club. Současně roste počet útoků těchto skinheads na přistěhovalce, které veřejnost vnímá značně negativně a spojuje je s celou subkulturou. Ta se v roce 1981 šíří opět za oceán (USA), tentokrát však už na druhé straně oslovuje pouze rasisticky smýšlející část mladé dělnické populace. Rasističtí skinheads Spojených států amerických navazují na bohaté tradice Ku-Klux-Klanu, a tak má tato subkultura v této zemi dosud silné pozice (účastní se akcí Hammer Skins, American nazi party nebo White aryan resistance). Z Nového světa se rasistické myšlenky skinheads dostávají zpět do

Evropy a nalézají úrodnou půdu v Itálii a Německu, v zemích s fašistickou a národně socialistickou minulostí. Zejména v Německu se v hodnotovém žebříčku členů této subkultury promítla ideologie Adolfa Hitlera, včetně jeho terminologie, slovníku a znaků. Začínají propagovat tzv. Třetí říši a zpochybňovat zločiny proti lidskosti, které byly na jejím území páchány.

5. Česká scéna

Již zmiňovaný Miroslav Mareš poukazuje na skutečnost, že česká scéna ve svých počátcích na přelomu osmdesátých a devadesátých let takřka kopírovala vývojové trendy typické pro britské ostrovy. Tato na české poměry velice podrobně napsaná a obsáhlá kniha nepopisuje však pouze vývoj české skins-subkultury, ale také a mnohdy především se zaměřuje na výčet a charakteristiku jednotlivých organizací tohoto hnutí (Mareš, 2003). Je možné konstatovat, že se jedná o jednu z nejlepších česky psaných publikací na dané téma. Další zdroj použitelný pro charakteristiku českého skinheadského hnutí je internetový příspěvek *Subkultura skinheads, Skinheads - milování i nenávidění* (Netolický, 2006). Autor tohoto příspěvku, již jednou zmiňovaný, Tomáš Netolický poukazuje také na fakt, že pro dané skinheadské proudy, je charakteristický i určitý druh hudby. Netolický ve své snaze rehabilitovat apolitické a vyzvednout kladný význam antirasistických skins (majoritní společnost často zobecňuje a za každým skinheadem vidí rasistu, fašistu a neonacistu) vymezuje jednotlivé trendy z pohledu hudební scény (nepolitické ska a Oi pro tradicionalisty, RAR - Rock Against Racism pro antifašistické aktivisty a RAC - Rock Against Communism pro neonacisty a fašisty). Při srovnání obou těchto autorů je možné konstatovat, že zatímco Mareš k dané problematice přistupuje se snahou o objektivní a nezaujatý popis, v přístupu Netolického není možné nespátřit vřelé sympatie k tradiční nerasistické skinheadské

myšlenec. Další z mnou prostudovaných autorů Jiří Svršek poukazuje na nebezpečí pronikání neonacistů do politiky (Svršek, 2006). Upozorňuje například na dřívější spolupráci Sládkových republikánů s některými osobnostmi české extrémní pravice. Zmiňuje také aktivity Vlastenecké fronty. Je však nutné upozornit, že tyto subjekty nevycházejí přímo z myšlenek neonacismu, což je předmětem mé práce, nýbrž většinou z xenofobních a nacionalistických idejí. Často se tedy přímo nejedná o neonacisty, ale „pouze“ o české rasisty, xenofoby a populisty. Jak je tedy patrné i při studiu odborných či odborně tvářících se textů je nutné počítat s možným zobecňováním a chybným používáním terminologie. Tyto chyby, které se mohou objevit i v odborném textu, bývají bohužel často charakteristické pro příspěvky popularizační (noviny, časopisy a televizní zpravodajství). Jako příklad tohoto tvrzení lze uvést článek *Nacismus na periferii* od Jana Charváta (Charvát,2006a). Tomuto autorovi lze vytknout především zásadní neznalost souvislostí konkrétních událostí v jednotlivých regionech (nepřesné a nepravdivé informace tykající se organizační struktury), což mu nebrání, aby se do popisu několika z těchto scén nepouštěl. Charváta však nelze jednoznačně obviňovat z neznalosti celé skinheadské problematiky, neboť tu dostatečně prokázal v již zmiňovaném článku *Zazobaní bílí fešáci* (Charvát,2006b), nýbrž v dílčích aspektech daného fenoménu. I přes tyto zmiňované nedostatky a dílčí omyly, lze považovat za poměrně pozitivní Charvátovu snahu o uchopení dané problematiky z pohledu regionálního (jen by si to chtělo daná data lépe ověřovat), neboť takových to článků není opravdu příliš mnoho.

5.1 Historie hnutí skinheads v ČR

Podob nějakou v podkapitole o historii skinheads ve světě, i v té části mé bakalářské práce budu vycházet především z publikace Miroslava Mareše (Mareš, 2003). Pokud tedy nebude uvedeno jinak,

veškeré informace pocházejí z tohoto zdroje.

Subkultura skinheads se na území České republiky začíná objevovat v polovině osmdesátých let a je spojována se vznikem skupin Hubert Macháně a Orlík. Zatímco první z nich zůstala apolitická (vyjma dvou rasistických písní tíhla spíše k Oi!) a nepříliš činná, druhá otevřeně vyjadřovala svoje nacionalistické postoje. Orlík se brzy stal hlavní skinheadskou kapelou v Čechách, a to především díky svým výrazným osobnostem – hercům Davidu Matáskovi a Danielu Landovi. Až do svého rozpadu v roce 1991, kdy se posledně jmenovaný vydal na sólovou dráhu, skupina v textech vyjadřovala obdiv k české husitské tradici, politickému systému tzv. První republiky, zároveň ale také odpor ke komunismu a k romské části populace. Z tohoto pohledu a vzhledem k výše zmíněné modernistické definici nacionalismu lze tuto tvorbu označit za vlasteneckou v duchu hesla „co je české, to je dobré“. S tím souvisel i odmítavý vztah Orlíku k projevům neonacismu, jakožto ryze německé záležitosti.

Vzhledem k silné policejní represi politického systému před rokem 1989 vůči všem neintegrujícím se subkulturám, byla této první vlně skinheads společná jednota s hnutím punks. Ta však s postupnou liberalizací státní moci postupně brala za své. Jako nepřekonatelné se společné rozpory naplno projevíly na koncertě českých a slovenských kapel v Bzenci v roce 1991, kde nacionalističtí skinheads otevřeně napadali příslušníky punks. V té době již česká verze nacionalistických skinheads (tzv. kališníků) čítala přibližně 5 tisíc členů.

Celá nacionalistická scéna subkultury skinheads byla po transformaci v roce 1989 ovlivněna především ostatními představiteli tohoto proudu ze zemí východní Evropy, především ale ze sousedního Německa. To spolu s absencí původního anglického vlivu výrazně přispělo k pozdější přímé neonacistické profilaci části skinheads. Vznikají první neonacistické hudební skupiny Excalibur (dříve Diktátor, nyní Desolate), Buldok (později Wolfheart), Nord, Beowulf a Agrese 95.

Současně se čeští nacionalističtí skinheads v polovině devadesátých let zapojují do mezinárodních neonacistických organizací, především do již zmíněné Blood & Honour, která finančně podporuje vznik Bohemia Hammer Skins. Tito noví neonacisté (označení je použito, protože k vlastenectví bylo přidáno hlásání nadřazenosti bílé rasy) se však postupně od původních skinheads (či od tradičních) začínají stále více odlišovat. Někteří již nenosí vlasy vůbec a jejich šatník stále více doplňují výrobky vlastních značek. Ze zahraničních je dnes nejznámější oděvní firma Thor Steinar, jejíž neonacistické zaměření a zejména symbolika byla předmětem častého policejního vyšetřování a její výrobky byly na některých místech Německa zakázány. Z českých jsou to pak především značky Nibelung a Grassel.

Neonacistická subkultura, ačkoliv v českém prostředí čerpala z hnutí skinheads, se v současné době značně vzdálila původnímu obrazu skinheada jako apolitického dělníka, přítele zábavy, fotbalu a piva. Svědčí o tom nejen jiný styl odívání, který se stále častěji podřizuje potřebám jedinců při kolektivních násilných akcích, ale také snahy o prosazení svých cílů v systémové politice. Tu dnes představuje Dělnická strana, vzniklá na přelomu let 2002/2003, u které se dá i nadále v blízké budoucnosti předpokládat vzestupný trend systémově-politické relevance.

6. Terénní výzkum - Neonacističtí Skinheads na Liberecku

Počátky hnutí skinheads na Liberecku se datují přibližně do druhé poloviny 80. let 20. století. Za prvotní impuls, jenž dal vzniknout základům tohoto hnutí v severočeském regionu, lze považovat vznik liberecké hudební skupiny Oi Oi Hubert Macháně v roce 1984, která je považována za vůbec první kapelu hrající styl Oi (viz. předchozí kapitola) v tehdejší Československu. Kapela fungovala přibližně do

roku 1986, během této doby stihla vydat pár živých alb, poté následovala odmlka zapříčiněná brannou povinností jejích členů. Po roce 1989 se skupina dala nakrátko dohromady (přibližně 1 rok) již bez předpony Oi Oi v názvu, aby natočila jedinou dlouhohrající desku „Zazdili nám WC“, po jejímž vydání následoval definitivní rozpad. Její hlavní poslání bylo především šokovat (nepřehlédnutelný vliv hnutí punk). Odtud pramení i její pověst první rasistické kapely (díky písni „Práskni negra do hlavy“). Sami členové však toto odmítají s tím, že text zůstal nepochopen (jedná se prý o nadsázku), a faktem je, že se skupina od hnutí Skinheads, pro které se stala kultovní záležitostí, od svého reunionu velmi ostře distancovala. Nicméně základy pro budoucí vývoj již byly položeny. Zrod hnutí, které do jisté míry kopirovalo vývoj ve světě (s ohledem na tehdejší možnosti, např. omezení co se týče dostupnosti značkového oblečení) popisuje respondent č. 1 takto:

No, ty začátky, tenkrát nikdo pořádně ani nevěděl, jak má nějaký skinhead, nebo pankáč vypadat. Jediný co jsme jakž, takž věděli, že to je prostě rebelie, rozumíš riot, proti tomu v čem jsme žili. Jo fakt je, že občas někdo přitáhl nějaký časáky, takový ty Brava západoněmecký, ze kterejch jsme se aspoň něco dozvěděli. Třeba jak má vypadat správněj pankáč (ironický smích pozn. autora). No prostě vůbec to nebylo o nějaký ideologii, nebo tak něco, spíš o chlastu, koncertech a tak. Hlavně nikdo neřešil kdo je pankáč a kdo skinhead, protože všichni kalili dohromady. Jo, a že měl Hubert jeden rasistickéj text? Ty vole, v tý době neměli cikány rádi ani pankáči, protože od nich dostávali pravidelně přes držku, ale mimochodem s tím textem to stejně nemělo nic společnýho, ten byl o černoších, který tady žádný v tý době nebyl, proto nadsázka. Ale stejně to nikdo nepochopil, takže jsme ji hodně brzo přestali hrát. Bohužel si z ní plešky udělali svoji hymnu, to byl problém.

.Příznačné, jako ostatně pro všechny regionální scény, bylo, že se

všichni příznivci, jak hnutí punk, tak hnutí skinheads, navzájem dobře znali. Zcela určujícím faktorem pro další rozvoj a diferenciaci hnutí se tak stalo otevření rockového klubu Továrna roku 1992, kde se pořádali koncerty obou subkultur a kde začali první rozmíšky a konflikty mezi účastníky obou hnutí, které se od sebe začalo čím dál tím víc vzdalovat. Přibližně ve stejné době otevírá kultovní postava liberecké rockové scény respondent č. 2 (původní bubeník výše zmíněné kapely Hubert Macháně) hospodu s názvem Suicide Pub, která se, stejně jako klub Továrna záhy stává kultovním místem libereckého undergroundu. Sám respondent k tomu dodává:

Ve Vraždě (slangový název vžitý pro rest.Suicide Pub.pozn.autora) se scházeli úplně všichni. Bylo to poslední místo, kam chodili pankáči, skinheadi, rockeři ,metalisti a motorkáři dohromady. Fakt je, že už tehdy se to tam občas začalo pěkně mydlit, zvláště, když tam třeba takovej namol ožralej Felini (pozn.autora, přezdívka jednoho z pozdějších vůdců neonacistických skinheads v Liberci) začal hlásit ty svoje „bílý kecy“(pozn.autora-míněno řeči o nadřazenosti bílé rasy). Todle bylo tak v roce 1992-93 a v té době už náckové začali všechny dost srát. Hlavně víš vo co šlo, postupem času tam začali chodit Feliniho kámoši, nějaký dementní mlad'oshi, co o tom neměli ani páru a přišli se tam jenom porvat. Tak jsme si řekli dost, no a od té doby byla válka.

Je potřeba si uvědomit, že v této době byla sama neonacistická odnož hnutí skinheads na samém počátku své existence a celé pravicové spektrum v podstatě dosti roztříštěné. Jediné, co de facto spojovalo jednotlivé proudy (patrioti-kališníci, čeští fašisté a neonacisté), byla v té době již dostupná skinheads móda, hudba, záliba ve sledování fotbalu a společná setkání po restauracích (čili atributy jež uznává i apolitická odnož původních skinheads). Ačkoliv byly oba proudy

názorově naprosto jinde, byla u nich patrná vzájemná tolerance, příznačná pro tuto dobu (pozn.autora-do této doby se váže odpověď jednoho z členů kališnické odnože hnutí skinheads, respondenta č. 3, jenž nejlépe vystihuje vzájemný vztah. Na otázku jak může s neonacistou sedět u jednoho stolu odpovídá :*“Hele já vím, že je to nácek, ale pro mě je to hlavně skinhead.Rozumíš?”*). Postupem času se také již začíná zlepšovat informovanost místních skinheads (do této doby cca. 1993, byla liberecká scéna vcelku uzavřená, jakékoliv „novinky v rámci hnutí“ se dostávaly k příslušným lidem se značným zpožděním). Do této doby se také datuje vznik specifické odnože pravicových skinheads, působící v severočeském kraji, tzv.“sudeťáků“.

Vznikly dvě zprvu na sobě nezávislé buňky, z nichž jedna se sídlem v České Lípě dokonce vydávala krátkou dobu fanzin s totožným názvem (In: Bulletin Informačního servisu HOST - Hnutí občanské solidarity a tolerance, 1994). Druhá vznikla v okolí Jablonce nad Nisou a Tanvaldu . Tato buňka se soustředila okolo aktivisty R.K., později odsouzeného za vraždu anarchisty Z.Č.

(http://209.85.129.132/search?q=cache:wTjBIyxYZDkJ:www.jedensvetnaskolach.cz/download/pdf/jsnsfilmpdfquestions_87.pdf+skinhead+Robert+Kv%C4%9Bch+odsouzen+za+vra%C5%BEdu&cd=3&hl=cs&ct=clnk&gl=cz..)

Dle výpovědi respondenta č.4 se tato buňka, jež se rozrostla ještě o členy jabloneckých neonacistů, snažila své přesvědčení a ideologii opírat o „příslušnost k německému národu“, již odvozovala od toho, že „přeci žijí v Sudetech, takže jsou kulturně Němci“. Vztahy mezi nimi a scénou ve zbytku České republiky nebyly právě nejlepší, navzájem na sebe nahlíželi s despektem.“Sudeťáci“ se dokonce o ostatních pravicově zaměřených skinheads vyjadřovali jako o „těch z protektorátu“ (NH, 1994).Tanvaldsko-jablonecká buňka se (dle dostupných informací) jako první napojila na neonacistické skinheads z blízkého německého

pohraničí, konkrétně z města Žitava. Neonacisté z Německa začali na sever České republiky dojíždět původně za obchodem. Nechali si zde tisknout materiály s neonacistickou literaturou, vyrábět nášivky a trička s neonacistickou symbolikou, neboť je to zde vyšlo nepoměrně levněji, nehledě na menší bezpečnostní riziko či případné postihy za tuto ilegální činnost. Díky této spolupráci se nejen značně zvýšila společenská prestiž, do té doby opomíjené skupiny (neonacističtí skinheads z měst jako Jablonec nad Nisou, či Liberec je měli do této doby za tzv. "vesnické balíky a hlupáky"), ale především vznikla tzv. "družba" mezi německými a českými neonacisty na severu Čech. Tato spolupráce měla pro českou buňku řadu výhod, především co se týče míry informovanosti. Díky tomuto informačnímu kanálu, se místní aktivisté dozvídali o koncertech místních a zahraničních White power skupin nejen v Německu, ale po celé Evropě.

Spolupráce dále zahrnovala dovoz značkového textilu do prvního obchodu se Skinheads módou na severu Čech, který neonacisté otevřeli v roce 1994 v Tanvaldě (pozn. autora v této době se do České republiky ještě nedováželi striktně neonacistické značky, sortiment tedy sestával z běžné skinheads módy, tj. především sportovní značky typu Everlast, Lonsdale atd..). Tato spolupráce skončila zatčením hlavního aktivisty R.K. v Liberci v roce 1995, v souvislosti s vraždou anarchisty Z.Č., které se zmiňovaný dopustil rok předtím.

Jak uvádí respondent č.5, prý již byl dokonce jeho kolegy z Čech a Německa připraven plán na jeho ukrytí do zahraničí, a to s pomocí tamních členů neonacistického hnutí.

Tanvaldsko-jablonecká buňka se po zatčení hlavního aktivisty de facto rozpadla. Jednotliví členové se tak připojili k liberecké či jablonecké odnoži, a dále pokračovali v činnosti. V této době již liberecká buňka velmi intenzivně spolupracovala se svými kolegy z německého pohraničí (resp. města Žitavy a okolí). Navzájem se informovali o akcích v okolí,

či spolupracovali na pořádání koncertů neonacistických kapel. Dle výpovědi respondenta č.4 se tyto koncerty nejprve častěji děly na české straně hranic, zejména v podkrkonoší, jmenovitě v okolí Tanvaldu, Smržovky Desné a Držkova, a to především kvůli levnému pronájmu restauračních zařízení s dostatečně velkou kapacitou sálu pro účastníky koncertu a také díky odlehlosti těchto lokalit. Běžná praxe byla taková (a je doposud), že si jedna osoba pronajala sál i s restaurací za účelem např. oslavy narozenin, či svatby. Takto se z akce veřejné stala akce soukromá, kam již policie ČR, i když byla předem informována o chystaném srazu neonacistů, neměla přístup. U vchodu pak stála ochranka jenž pouštěla dovnitř osoby jen s platnou pozvánkou. Jak dále uvedl respondent č.4 situace se změnila přibližně na přelomu roku 1995-96:

Tak nějak v tuhle dobu dostali kluci ze Žitavy ten jejich skinhaus. To byla paráda. Prostě aby nedělali bordel ve městě, když byli ožralí a táhli od hospody k hospodě, tak jim normálně radnice přiklepla barák, na okraji Žitavy, za hodně symbolickou marku měsíčně. Ten byl pak jejich, tam si mohli dělat co chtěli. My jsme tam s klukama z Liberce jezdili na koncerty, který se pak přesunuli hlavně tam, protože se neplatil žádný nájem. Prostě jsem akorát nakoupili pivka a tím to haslo, to byla veškerá reže. Jo taky jsme tam jezdili na turnaje v sálovém fotbálku, to tam měli zase pronajatou místní tělocvičnu. Párkrát teda přijeli i sem, teda na fotbal myslim, jenže nikdo od nás to nebyl moc schopnej zorganizovat, kluci tady na ten sport moc nebyli, spíš to pivko a koncíky, víš jak to myslim.

V tuto dobu byl počet aktivních účastníků a sympatizantů (dle vyjádření respondentů 1-3) hnutí odhadován následovně- Liberec cca. 100 členů, Jablonec nad Nisou cca.80 členů, Tanvald a okolí (Desná, Smržovka) cca. 60 členů. Dá se říci, že hnutí tehdy prožívalo „zlaté časy“. Za

nárůstem nových aktivistů a sympatizantů stály také (dle respondenta č.1) úspěchy fotbalového klubu Slovan Liberec v domácí lize a zahraničních pohárech, neboť většinu libereckých ortodoxních fanoušků (ultras a hooligans) tvořili právě příznivci ultrapravice, kteří „přes fotbal a fandění“ tzv.verbovali novou krev do svých řad. Respondent č.5 se k tomu vyjádřil takto:

Jo, pár novech kluků k nám přišlo přes fotbal. Většinou takový ty co se chytli, když byl nákej riot(nepokoje, násilnosti) na stad'áku.Takový ty nejaktivnější co s náma jezdili i na výjezdy (fotbalová utkání na hřišti soupeře), pak dycky někdo pozval do hospody mezi nás. Buď se chytli, nebo se na to vykašlali,to byla jejich volba.Fakt je, že přes fotbal se k nám dostalo pár dobrejch bitkařů, i když si to samozřejmě museli nejdřív zasloužit.

Zároveň si „liberečtí“ přes fanouškovskou základnu Slovanu Liberec v severních Čechách vytvořili vazby na aktivisty z České Lípy, Děčína a okolí, kteří jezdili v hojném počtu navštěvovat domácí utkání výše zmíněného klubu a samozřejmě podporovat své kolegy. V této době se také mnohonásobně zvýšila četnost útoků ze strany neonacistů především vůči příslušníkům jiných subkultur (punkeři, metalisté atd.). Je velice zajímavé nahlédnout do statistik ministerstva vnitra a porovnat četnost útoků s rasistickým podtextem na území měst Liberec, Jablonec a kupříkladu Tanvald. V porovnání s ostatními dvěma městy vychází Liberec jako místo, kde prakticky nedocházelo k rasisticky motivovaným útokům či jen velmi zřídka.Respondent č.4 k tomu poznamenal:

No jasně, že nebyly žádný útoky na cikány, vždyť se jich tady náckové vždycky báli. Cikáni byli totiž v Liberci vždycky jednotný co se nácků týče a hlavně se jim dokázali postavit. Pankáči, Hipíci a spol. to neuměli, proto vždycky dostávali přes držku. Rozumíš vono je přece

jednodušší řezat furt někoho kdo se ti nepostaví na odpor. Vždyť náckové dokázali ve 4-5 lidech vymlátit rokáč (rockový klub Golet v Liberci), kde bylo tehdá třeba 50 lidí. Jenže ty lidi za sebou nestáli, prostě do tý bitky nešli i když je mohli vynýst v zubech. Tak si holt náckové zvykli řezat je.

Nejčastěji byly tedy útoky vedeny na restaurace a kluby, kde se scházela tzv. „alternativní mládež“, a většina probíhala dle stejného scénáře. Příznivci ultrapravice měli svoji „základnu“ v restauraci Na píšťale, kde probíhaly pravidelné srazy. Především před a po skončení fotbalových utkání. Zde, dle výpovědi respondenta č.5 prodiskutovali skončený zápas, vypili nějaké množství alkoholu a dle stupně opilosti, a s tím související bojové nálady, se vydali do ulic „dělat nákej riot“. Tyto útoky, jak popisuje respondent č.4, se ve většině odehrávali po skončeném fotbalovém utkání a také velmi často závisely na výsledku sportovního klání:

No, největší problémy byly vždycky po fotbale, to se stalo pravidlem. Záleželo to na tom jestli Slovan vyhrál, nebo prohrál. Když prohrál, tak se většinou děčtíňáci a českolipáci sebrali, odjeli dom a liberečáci šli nasraný na pár piv do Píšťaly a pak taky domů. Jo když vyhráli, to byla jiná, to jsme pak s klukama hlídkovali před Koněm (restaurace Černý Kůň-v té době místo kde se v Liberci scházeli anarchisté a příznivci hnutí punk) a jenom čekali kdy dorazej vožralý náckové.

Na podzim v roce 1999 došlo zřejmě k nejzávažnějšímu útoku, iniciovaném neonacisty, na příslušníky hnutí punk, jejich přívržence, či jen pouhé známé. V pozdějších večerních hodinách zaútočila skupina přibližně 50 neonacistů na restauraci Černý Kůň na Nerudově náměstí, výsledkem byl zdemolovaný interiér pohostinství a 3 lehce zranění (2 neonacisté + 1 náhodný host restaurace)

(http://web.mvcr.cz/archiv2008/extremis/1999/sev_cz.html).

Jelikož byl autor této práce osobně přítomen incidentu (jako náhodný host pozn. autora), bylo velice zajímavé slyšet od respondenta č.5 , jež se akce taktéž účastnil (jako útočník pozn. autora) jeho vyjádření:

No to jsme se sešli okolo osmý pod nádražím, protože jsme čekali na kluky z Děčína. Když dorazili, tak jsme se rozdělili na skupinky po 3, po 4 a šli jsme každém jinou cestou ke Koni, když jsme dorazili všichni, tak jsme jen nasadili kukly a šlo se na věc. Fakt je, že spousta kluků se dovnitř ani nedostala, kvůli úzkému vchodu, ty tam jen venku stáli a čuměli. No trvalo to tak 15-20 minut. Potom zdrhačka, venku jsem se zase rozdělili na ty skupinky, děčičáci mazali na nádraží a my vyrazili po těch skupinkách do různých hospod a nonstopek.

Co se týče uměleckého a kulturního projevu neonacistů z Liberecka, tak za přechodový milník, lze považovat vznik striktně neonacistické kapely Reichenberg v roce 1998 v Liberci. Hudebně se kapela zařadila mezi typický zvuk White power kapel (tj. jednoduché, úderné kytarové rify na pomezí rocku a metalu), textově pak ze začátku vycházela zejména ze žánru pagan (pohanský) music, kdy texty byly zřetelně inspirovány severskou mytologií v kombinaci s více či méně skrytými narážkami odkazujícími na neonacistické myšlenky. Kapela vydala v roce 2004 první demo (do té doby tvořili náplň jejich koncertů, které byly striktně jen pro nejužší okruh kamarádů, pouze převzaté věci) a rok poté jediné dlouhohrající album „Bez iluzí“ na kterém svůj agresivní projev (jak textově tak hudebně) poněkud obrousila. V současné době, dle informací respondenta č. 5, kapela nevyvíjí žádné aktivity tj. nenahrává ani neplánuje žádné koncerty. V jistou dobu (cca 1999-2001) byl členem kapely jeden z nejaktivnějších členů neonacistického hnutí skinheads v Liberci D.F. V roce 2002 měl tragickou autonehodu při které zahynul. Na jeho počest svolávají jeho souputníci každoročně pietní pochod

centrem města Liberec. Jedná se o zřejmě největší pravidelnou akci pořádanou neonacisty na Liberecku. Účastní se jí přibližně 80-100 sympatizantů a aktivistů hnutí z celé České republiky a pár hostů z Německa. Respondent č.5 k tomu poznamenal:

No jak umřel D. tak to bylo hustý. Kámoši mu zaplatili celej pohřeb, chodili kondolence z celý republiky. Na pohřeb mu přijelo skoro 200 lidí, fakt síla. Přijeli i němčouři, pár ze Žitavy a pár kluků z Drážďan. Oni už sem moc nejezdili, to víš ty kontakty letama ochladli, spousta se jich na to vykašlala, rodina , práce a tak. To samý jak kluci tady, teda ty starší. Ale od tý doby co se pořádaj ty vzpomínkový pochody, tak na to si všichni čas udělaj, teda samozřejmě kdo může. Jo, jezdí i němčouři, i když nepravidelně a vždycky jen pár, naposledy tu byli čtyři z Drážďan.

Přibližně v roce 2005 nastává jistý útlum, co se týče aktivit neonacistického hnutí v Liberci. Jak uvádí respondent č.4, na vině jsou především vnitřní generační spory mezi jednotlivými skupinami aktivistů. Zde je nutno alespoň přibližně nastínit jakým způsobem byli a nadále jsou neonacisté v Liberci organizováni a jak dochází k přílivu nových členů. Dotyčný k tomu uvedl:

No tak na začátku byla Feliniho banda, kdy von byl vlastně první co sehnal nějaký materiály a začal se vo to trošku zajímat, jako co sou skinheads (míněna neonacistická odnož pozn. autora) vůbec zač. Nabalil na sebe kluky co jim nebylo jedno jak to tady fungovalo, většinou se znali z hospod, do kterejch chodili, jako třeba Vražda. Společně chodili do hospod, na fotbal, začali jezdit na nějaký ty koncerty a tak. Felini byl taková jako autorita, ale nebyl to nějaký vůdce, nebo tak nějak, to tady nikdy nebylo. Prostě jeden z nás.

Postupem času začaly vznikat další skupinky mladších sympatizantů

(většinou se rekrutovali z žáků učňovských oborů). Vyhlášenými destinacemi a líhněmi nových příznivců hnutí bylo liberecké učiliště Na Bojišti, sídliště Broumovská a s ním sousedící sídliště Pavlovice. Tyto skupinky se snažily všemožně zaimponovat starším členům tzv. „tvrdému jádru“. Čím víc byly aktivnější v pouličním násilí (tj.napadání ideologických oponentů, popřípadě fanoušků soupeřících fotbalových klubů), tím byla větší šance, že je „starší“ začnou uznávat. Dle informací respondenta č.3 si tyto skupinky dokonce vysloužily od „tvrdého jádra“ přezdívku Kinheads (Kinder Skinheads-dětští skinheads). Jak dále podotknul resp.č.4:

Rozumíš v té době k nám chtělo spoustu mladejch smradů, pro ně to byla móda a ne pevný přesvědčení. To dycky do Pišťaly přišla bandička Kinheadů, no my z nich měli akorát prdel. Jo, když kluci předvedli, že to myslej vážně, to jako když se pár let snažili a mohli legálně chlastat, to už se s nákejma dalo počítat.Co dělal ten zbytek to nevim. Možná u toho zůstali, možná ne. Jo slyšel sem vo dalších partičkách, ale nás ty mladoši moc nezajímali. Jako dobrý když mlátili nějaký linkeny (ve slangu Libereckých neonacistů příznivec levicového politického spektra), ale tím to haslo. No a pak chuligáni z fotbalu, ty s náma většinou jen kalili a jak sem říkal, buď se chytli, nebo se na to vysrali.

Jak vyplývá z výše uvedených informací v Liberci od jisté doby fungovalo více skupin a buněk (dle respondenta č.3 počet kolísal mezi 3-6 skupinami po cca.15-20 členech), které mezi sebou udržovaly velmi malé vztahy, které nebyly zrovna nejlepší (viz.výše popsaná „nadřazenost starších“). Díky tomu došlo k situaci, kdy skupina okolo tzv.“tvrdého jádra“ začala být považována, jejich „bývalými obdivovateli“ (tj. aktivisté, kteří se nevešli do přízně výše zmíněných nejstarších členů) za „akce neschopné, jen u piva sedící páprdy“ (respondent č. 6), neboť s rozmachem internetových diskusních fór (na

kterých jsou liberečtí neonacisté velmi aktivní pozn. autora), se rozhořely staré vnitřní konflikty, které vedly k tomu, že v současné době existují v Liberci, dle informací resp.č.6, 4 skupiny, které navzájem vůbec nespolupracují a navzájem se pomlouvají. Nejaktivnější je v současné době skupina aktivistů ze sídliště Broumovská, jenž spolupracuje s Národním Odpoem (např. organizovala v Liberci demonstraci na podporu Srbska).

<http://autonominimedia.wordpress.com/2008/07/14/support-serbia-from-czech/>

7. Závěr

V mé bakalářské práci jsem se zaměřil na problematiku neonacistického křídla hnutí skinheads na Liberecku. Dříve než jsem se dostal k této konkrétní otázce, zasadil jsem danou problematiku do širších souvislostí. V teoretické části své práce jsem nejdříve charakterizoval otázku nacionalismu, jakožto jednoho z významných (ne-li nejvýznamnějších) ideových zdrojů nacismu, potažmo neonacismu. Dále jsem popsal historii hnutí skinheads ve světě, v bývalém Československu a v současné České republice.

V praktické části bakalářské práce jsem vycházel z poznatků, které jsem získal prostřednictvím terénního výzkumu. Klíčovým tématem mého výzkumu byla otázka, zda specifické vlastnosti Libereckého regionu (Sudet) měly a mají nějaký vliv na vznik, vývoj a formování hnutí skinheads v této lokalitě. Konkrétně jsem se snažil sledovat, zda „dnešní“ severočestí neonacisté, při formování vlastní skupinové identity, vycházejí z odkazu sudetoněmeckých nacistů – tzv. otázka „sudeťáctví“ českých neonacistů. Pokud tento faktor má nějaký vliv na skupinovou identitu místních neonaziskins, tak v jaké míře a jakými vývojovými fázemi se tato subkultura ubírala.

Na základě získaných poznatků a informací je možné konstatovat, že tyto geohistorické aspekty určitý vliv na formování místní neonacistické scény měly. Jedná se však o vliv z hlediska formování kolektivní identity okrajový, charakteristický pouze pro rannou fázi vývoje hnutí skinheads na Liberecku (první polovina devadesátých let). Tento vliv se sice přímo neprojevoval v materiální kultuře příslušníků hnutí (nášivky, streetart, vlajky atd.), nicméně je patrný v kultuře nehmotné, především v aspektu jazykovém. Konkrétně se jednalo o výrazy ovlivněné německým jazykem – tzv. germanismy (např. *linken* – označení pro levicově smýšlejícího jedince, *kamaraden* – příslušníci neonacistické

odnože hnutí skinheads). Zřejmě nejvýrazněji se tento fakt projevil v názvu jediné neonacistické hudební skupiny v Liberci – Reichenberg. Z hlediska tzv. suděťácké identity severočeských neonacistů, lze konstatovat, že tento faktor měl skupinový charakter pouze v devadesátých letech. V této době se k tomuto odkazu hlásily dvě buňky naziskinheads (Česká Lípa a Tanvald), které se již rozpadly a jejichž členové se následně zapojili do struktur a aktivit dalších neonacistických skupin, u kterých však již tento vliv není tak patrný.

Co se týče vývoje neonacistické skinheadské scény v této lokalitě, je možné říci, že se profilovala od osmdesátých let do současnosti. Největší rozmach tato subkultura zažívala v druhé polovině devadesátých let. V současné době je na Liberecku patrná určitá stagnace neonacistických aktivit. Důvodem této situace jsou rozpory uvnitř hnutí (spory a neshody mezi jednotlivými lokálními buňkami). Tato fáze však může být jenom dočasnou. Domnívám se, že dojde k situaci, kdy neonacističtí skinheads v Liberci budou následovat vývojové trendy, které jsou již patrné v některých regionech České republiky. Konkrétně mám na mysli snahu o užší spolupráci mezi jednotlivými regionálními organizacemi a začlenění se do mezinárodních struktur. Dále jsou patrné tendence českých neonacistických iniciativ vystoupit z ilegality a prostřednictvím politických subjektů (Dělnická strana, Národní strana) své aktivity legalizovat. Dle mého názoru, tyto trendy mohou do budoucna charakterizovat další vývojovou fázi české neonacistické scény.

8. Seznam použité literatury a dalších zdrojů informací

Literatura

DANICS, Š.: *Extremismus, hrozba demokracie*, Praha: Police History 2002., ISBN 80-86477-07-X.

FARIN, Klaus-SEIDEL-PIELEN, Ebehard: *Skinheads*, München: Verlag C. H. Beck 1993.

GEERTZ, C.: *Interpretace kultur*, Praha: Sociologické nakladatelství 2000, ISBN 80-85850-89-3.

GELLNER, E.: *Národy a nacionalismus*, Praha: Nakladatelství Josef Hříbal 1993, ISBN 80-901381-1-X.

HROCH, M.: *Pohledy na národ a nacionalismus : čítanka textů*, Praha : Sociologické nakladatelství, 2003, ISBN: 80-86429-20-2.

CHARVÁT, J.: Nacismus na periferii, *Nový prostor*, 30.10.2006 č. 270

CHARVÁT, J.: Zazobaní bílí fešáci, *Nový prostor*, 30.10. 2006 č. 270

CHMELÍK, J.: *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*
Praha : Linde, 2001, ISBN: 80-7201-265-7

KUŘÍK, B.: Diagnóza nacionalismus
<http://www.antifa.cz/nclanky.php?id=9&tab=mteorie> staženo dne 30.11. 2006

MAREŠ, M.: *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*, Brno: Barrister □□Principal: Centrum strategických studií 2003. ISBN 80-86598-45-4.

MAREŠ, M.: Trendy od Temže. *Reflex*, 7. 6. 2001.
(<http://www.reflex.cz/Clanek6180.html>)

MILZA, P.: *Evropa v černých košilích*, Praha: Themis 2005. ISBN 80-7312-044-5.

NETOLICKÝ, T.: Subkultura skinheads
<http://www.antifa.cz/nclanky.php?id=3&tab=mkultura> staženo dne 30.11. 2006

NH.: Hrdí sudetenland skins aneb náš člověk na severu Čech, Fanzin *Český štít-informační list Vlastenecké ligy*, červenec 1994
SVRŠEK, J.: Neonacismus a extrémní nacionalismus v Evropě
http://skinheadovo.misto.cz/_MAIL_/stranky/skinheads/Neonackove.htm
staženo dne 26.11. 2006

ŠTRÁFELDOVÁ, M.: 9.května 1945 vyvěšovali Němci v Liberci bílé prapory
<http://www.radio.cz/print/cz/66076>

Další zdroje informací

Arijský boj č.3, Hronov

Bulletin Informačního servisu HOST - Hnutí občanské solidarity a tolerance, 1994

Český štít-informační list Vlastenecké ligy, červenec 1994

Nová Evropa, Bohemia Hemmerskinheads, 1995

White Warriors č.5, Nový Jičín

Internet

Antifa ČR (<http://www.antifa.cz/>) (ověřeno ke dni 25.3. 2009).

Bezpečnostní informační služba (2007): Čeští neonacisté se zviditelňují (<http://www.bis.cz/n/2007-07-10-cesti-neonaciste-se-zviditelnuji.html>) (ověřeno ke dni 25.3. 2009).

Ministerstvo vnitra ČR (2006): Informace o problematice extremismu na území České republiky v roce 2005 (<http://www.mvcr.cz/dokument/index.html>) (ověřeno ke dni 25.3. 2009).

Ministerstvo vnitra ČR (2007): Informace o problematice extremismu na území České republiky v roce 2006 (<http://www.mvcr.cz/dokument/index.html>) (ověřeno ke dni 25.3. 2009).

Národní odpor <http://www.odpor.org/>

http://web.mvcr.cz/archiv2008/extremis/1999/sev_cz.html

<http://autonominimedia.wordpress.com/2008/07/14/support-serbia-from->

czech/